

Slovesnost ob odprtju Ribiškega muzeja.
Foto: Iztok Ilich, Križ pri Trstu, 25. 9. 2016.

Franco Cossutta in Bruno Volpi Lisjak.
Foto: Iztok Ilich, Križ pri Trstu, 25. 9. 2016.

RIBIŠKI MUZEJ TRŽAŠKEGA PRIMORJA TUDI URADNO ODPRL SVOJA VRATA

Ribiški muzej v Križu pri Trstu je bil že večkrat omenjen v *Glasniku*, končno pa lahko pišemo tudi o njegovem odprtju, ki smo ga proslavili 25. septembra 2016. Že nekaj let je namreč muzej čakal na to, da bi se le našla sredstva za dokončanje zunanjih del, ki bi vsem obiskovalcem omogočila varen dostop.

Ribiški muzej Tržaškega primorja je nastal kot rezultat raziskovalnega dela upokojenega kapetana Bruna Volpija Lisjaka, ki je leta 1995 objavil prvo izmed svojih monografij o slovenskem ribištvu na Tržaškem, in sicer *Slovensko pomorsko ribištvo skozi stoletja od Trsta do Timave*. Temeljni knjigi o tej temi so potem sledile številne publikacije, ki so bistveno razširile védenje o slovenski pomorski dediščini: knjiga v italijanščini o slovenskem tunolovu *La spettacolo pesca del tonno attraverso i secoli nel Golfo di Trieste*, slovenska in italijanska monografija *Čupa, prvo slovensko plovilo, in drevaki oziroma Lo zoppolo Čupa del Golfo di Trieste e le piroghe*, dvojezični zbornik *Tradicije dveh skupnosti v Tržaškem zalivu o pomorski dediščini na tržaški in koprski obali*, knjiga *Tržaško morje: kraška obala, mesto in vasi* o problemu slovenskih naselij na tržaški obali, katalog muzeja *O zgodovini in dediščini slovenskega morskega ribištva* (izšel je v zbirki Slovenskega etnografskega muzeja 'Zbirke s te ali one strani?'), zbirka ljudskih pripovedk, ki pričajo o pomorski dediščini, z naslovom *Vonj po morju*, roman *Radovedni galeb*, letos pa še zbirka pripovedk za otroke *Ribič Sardin* in knjiga *Ruska flota v Trstu*, doslej nepoznani dnevnik ruskega oficirja Bronjevskega, ki je s svojo floto dve leti preživel pred Trstom in v svojem dnevniku opisal življenje v tem mestu.

Vzporedno z nastajanjem prvih književnih del se je krepila zavest, da je ribiško snovno dediščino treba zavarovati in jo ohraniti v obliki, ki bi bila čim dostopnejša. Rodila se je ideja o Ribiškem muzeju, ki je v Križu kot največji ribiški vasi na Tržaškem našla tudi svojo udeležanje. Ustanovilo ga je Združenje za Križ, ki je črpalo le iz zasebnih donacij, še posebej iz darov vaščanov Valentina Cossutte in njegove soproge Elizabete Birsas, ki sta tudi slovesno prerezala trak ob odprtju. Temeljni kamen za muzej so položili leta 2005. Združenje je z namenom, da bi ribiško dediščino prikazalo še celoviteje, pred nekaj leti odkupilo tudi ribiško hišo, to je manjšo hišo sredi Križa, ki je pripadala ribiški družini. Hiša čaka na obnovo in preureditev, medtem pa jo krajevno športno društvo Mladina uporablja za prirejanje 'Ribiških dnevov'. Na prireditvi kulturne pobude uspešno združujejo s strežbo priljubljenih ribjih jedi, ki jih pripravljajo člani društva.

Čeprav je nedograjen čakal več let, je muzej vseskozi vzbujal veliko zanimanja in povpraševanje po ogledih se je iz leta v leto večalo. Enkratna tema, ki je pomembna tako na lokalni kot na vseslovenski ravni, namreč priteguje pozornost pedagogov, stanovskih društev in ljubiteljev kulturne dediščine. V medijih je bilo objavljenih veliko poročil, intervjujev in reportaž, ki so v Križ pritegnile nove in nove obiskovalce. Žal so pogosto naleteli na zaprta vrata ali pa so morali v muzej vstopati čez gradbišče. Muzej je namreč rasel predvsem na osnovi zasebnih donacij, ki jih je zaustavila gospodarska kriza. Javne institucije se dolgo let niso odzvale na prošnje po podpori, šele proti zaključku gradbenih del je nekaj sredstev namenil Urad

* Jasna Simoneta, univ. dipl. etnologinja in kulturna antropologinja, Nabrežina Postaja 82/c, 34011 Nabrežina (Trst/Trieste), Italija; jsimoneta@yahoo.it.

Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu, pred kratkim pa še Dežela Furlanija - Julijska krajina.

Ob odprtju se je zunanja podoba muzeja korenito izboljšala, dograjene so bile tudi sanitarije. Kljub temu muzej še vedno čaka na izpeljavo vseh birokratskih postopkov, da bi lahko v njem vzpostavili uradni urnik in formalno uredili vodenja in prodajo vstopnic. V načrtu je tudi trgovina s spominki, nekateri izmed njih so bili predstavljeni tudi ob septembrskem odprtju.

Na slovesnosti, kjer se je zbrala večstoglava množica krajanov in podpornikov muzeja od blizu in daleč, so nastopili otroci iz osnovne šole v Križu, godba iz Nabrežine in moški zbor krajevnega kulturnega društva Vesna, sledili pa so nagovori predsednika društva Franca Cossutte, direktorja Bruna Volpija Lisjaka, ministra za Slovence v zamejstvu in po svetu Republike Slovenije Gorazda Žmavca, dr. Boštjana Žekša, svetovalca predsednika Republike Slovenije Boruta Pahorja, množico so pozdravili tudi deželni odbornik za kulturo Furlanije - Julijske krajine Gianni Torrenti, predsednica Tržaške pokrajine (v odhodu) in občinska svetnica Maria Teresa Bassa Poropat ter še Živka Persi, deželna predsednica Zveze slovenskih kulturnih društev v Italiji (ZSKD). Ta je med drugim poudarila, da na Tržaškem delujejo še trije podobni muzeji, in sicer Kraška hiša v Repnu, Etnografski muzej v Škednju in Muzej Ricmanje. Vsi štirje muzeji se spoprijemajo s podobnimi težavami, to je s formalno neurejenim strokovnim vodstvom, delovanjem na osnovi prostovoljnega dela in pomanjkanjem stalnega vira financiranja. Muzej Ricma-

nje je že dlje časa zaprt, saj nima urejenega niti vprašanja skrbništva zbirke in prostorov. Glede na to, da te ustanove ohranjajo zelo zanimivo in pomembno kulturno dediščino, bi bilo smiselno, da bi tudi državne institucije podprle njihovo delovanje in razvoj, saj so privlačni tako za krajevno prebivalstvo kot za zunanje obiskovalce, ki seveda predstavljajo tržno zanimiv turistični tok. Kljub temu je bilo že na odprtju Ribiškega muzeja očitno pomanjkanje zanimanja za njegovo delovanje. Potem ko muzej ni nikoli dobil denarne podpore Tržaške pokrajine in Občine Trst, se slednja ni odzvala niti vabilu na odprtje muzeja – na slovesnosti ni bilo nobenega njenega predstavnika. To žalostno dejstvo kaže na to, da je muzej kljub vsemu očitno trn v peti javnim oblastem v tržaškem okolju. Na to problematiko je opozoril tudi Bruno Volpi Lisjak s sestavkom, ki ga je v pisni obliki razdelil prisotnim politikom in novinarjem. Sam je svoj način komunikacije komentiral z izjavo, da z bridkimi ugotovitvami ni želel pokvariti vesellega vzdušja na slavnostnem odprtju. V svoji pisni izjavi je povzel razloge za nastanek muzeja, torej izumrtje slovenskega ribištva. To je bilo posledica jasnih in premišljenih političnih dejanj italijanskih oblasti v obdobju pred drugo svetovno vojno in po njej, s katerimi so dosledno ovirali slovenske ribiče ter finančno in infrastrukturno podpirali njihovo konkurenco. Takšna naravnost se očitno še vedno nadaljuje, saj si drugače ni mogoče razlagati popolne brezbržnosti do tako pomembnega dogodka, kot smo mu bili priča v Križu v nedeljo, 25. septembra.

MESEC MODE V MUZEJU

V Pokrajinskem muzeju Maribor smo med 5. in 31. majem 2016 uspešno izpeljali že četrti *Mesec mode v muzeju*. Projekt je nastal z željo spodbujati modno dogajanje v muzeju in v mestu Maribor.

Izhodišče projekta so naše bogate muzejske zbirke, v katerih hranimo okrog 9.000 eksponatov, povezanih z oblačilno kulturo. Ti imajo pomembno mesto v slovenskem muzejskem prostoru, predvsem pa ponujajo veliko različnih možnosti interpretacije.

Omenjeno gradivo in z njim povezane vsebine želimo predstavljati na sodoben način ter opozarjati na pomen oblačilne kulture v preteklih obdobjih. Modo želimo tudi aktualizirati in jo prikazati kot pomemben del kulture. Oblačilna kultura oziroma oblačilni videz ljudi različnih

družbenih slojev je močno prepleten z gospodarskimi, političnimi, družbenimi in kulturnimi vplivi. Govorimo o vsem, kar sodi k človekovi zunanji podobi: oblačila, pokrivala, obuvala, modni dodatki ter tudi pričeske in nega telesa. Oblačenje je neločljivo povezano z modo in slogom. V zgodovinskih obdobjih so se oblačila spreminjala tako v funkcionalnem kot tudi v estetskem in simbolnem smislu. Obleka torej ni le kos blaga, ki nas ščiti pred zunanjimi vplivi, temveč z njo tudi komuniciramo z okolico in izražamo svoja razpoloženja.

Leta 2004 se je začela postopna prenova mariborskega gradu, v katerem se nahaja Pokrajinski muzej Maribor, zato je bilo treba umakniti tudi dotedanjo stalno razstavo o modi. Praznino smo zapolnili z občasnimi tematskimi

* Tadej Pungartnik, mag. etnologije, višji kustos, Pokrajinski muzej Maribor, Grajska ul. 2, 2000 Maribor; tadej.pungartnik@maribor.si